

Ridderlijke Duitse Orde
Balijs van Utrecht

Bestuursverslag 2024

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Organisatie.....	4
2. Giften.....	7
3. Cultuurhistorie.....	12
4. Vermogensbeheer.....	15
5. Deutsche Huis en het team.....	17
Bijlage 1: Nevenfuncties.....	18

Inleiding

Het derde achtereenvolgende jaar dat Europa in de greep is van de oorlog in Oekraïne. Een uitzichtloze situatie voor de Oekraïense bevolking, die evenwel dapper standhoudt. De oorlog in Gaza is een andere brandhaard dat in Europa tot verdeelde standpunten leidt. Net als de herverkiezing van de Amerikaanse president Trump.

Ook het Nederlandse maatschappelijke en politieke klimaat is instabiel. Exemplarisch is het stop zetten van de verkiezing van het Woord van het Jaar omdat het werd gekaapt door actiegroepen. In antwoord hierop koos de organisatie, Dikke Van Dale, zelf het woord van 2024: polarisatie.

Na lang onderhandelen treedt in juli een nieuw kabinet aan met de opdracht om tegenstellingen te overbruggen. De partijloze Dick Schoof is als (derde) gevraagd om leiding te geven aan het kabinet. Overall in de wereld ontstaan steeds scherpere tegenstellingen. De ene crisis volgt de ander: klimaatcrisis, stikstofcrisis, energiecrisis. Tegen deze achtergrond is het niet verwonderlijk dat in 2024 een nieuwe gamechanger meteen tot controverse leidt. Artificial Intelligence, ChatGPT in het bijzonder, bereikt het grote publiek. Een wenkend perspectief met oplossingen voor medische en energie vraagstukken is voor de ander het begin van een wereld zonder ethische grenzen.

Binnen de wereld van filantropie is een ander woord dat steeds vaker opduikt: impact. Is de impact van een gift meetbaar? En zo ja, is het vervolgens schaalbaar? Ingegeven door de rationele wens om iedere euro zo effectief mogelijk te besteden en de waarde ervan in geld uit te drukken. Het is verstandig om de samenleving bewust te laten zijn dat de vrijwilliger in de sport, brandweer, kerk of school van grote economische betekenis is. Stelt u eens voor dat zij massaal het werk neerleggen. Dit zou de samenleving direct ontwrichten maar ook mensen plezier ontnemen, gezondheid beïnvloeden en veiligheid verminderen. En ook de voldoening en het geluk van de vrijwilligers ontnemen. De laatste is niet in geld uit te drukken. Dit geldt soms ook voor het giftenbeleid van de RDO. Urgente noden lenigen is ook belangrijk zonder uitzicht op structurele oplossingen voor de oorzaken van de ellende. Het mede mogelijk maken dat mensen de weg omhoog terugvinden na een periode van tegenslag is positief, ook als niet precies vaststaat welke bijdrage het verschil heeft gemaakt. De RDO hecht aan beide.

Intern staat 2024 in het teken van de start van ons Impuls Programma en personele wisselingen. Verderop kunt u hier meer over lezen.

Moedig voorwaarts 2025 in. Benieuwd welk Woord van het Jaar wordt gekozen.

Organisatie

1.1 Algemeen

De Ridderlijke Duitse Orde (RDO) Balije van Utrecht is van oorsprong een geestelijke ridderorde die sinds 1231 in Utrecht zetelt. De Orde heeft bezittingen, genaamd commanderijen, verspreid over diverse gebieden in Nederland. In de loop der tijd is de RDO Balije van Utrecht geëvolueerd tot een organisatie die zich richt op financiële hulpverlening in deze gebieden.

Daarnaast richt de RDO zich ook op het behoud en beheer van het waardevolle cultuurhistorische erfgoed, zoals een archief dat teruggaat tot het begin van de 13e eeuw.

De RDO, een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid, is onder nummer 40478069 ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en heeft sinds 1 januari 2008 de status van Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI).

De RDO is lid van de Vereniging van Fondsen In Nederland (FIN), de branchevereniging voor vermogensfondsen, en volgt de gedragscode van de FIN uitgezonderd de aanbeveling om de jaarrekening op te stellen conform RJ640. De jaarrekening wordt opgesteld conform eigen grondslagen.

De Statutaire doelstelling van de RDO luidt:

- de hulpverlening aan zieken, gewonden en anderszins hulpbehoevenden;
- het voorkomen en verzachten van menselijke nood;
- het conserveren en beheren van het waardevolle historische erfgoed;
- het uitdragen, ondersteunen en versterken van het reformatorische gedachtegoed.

Het statutair bestuur van de RDO, de Dirigerende Commissie, bestond gedurende het gehele verslagjaar uit de volgende personen:

J.R. baron de Vos van Steenwijk, Landcommandeur

Ds. B.F. baron van Verschuer, Coadjutor

Mr A.S. baron de Vos van Steenwijk, lid

Mr Ph.W. baron van Verschuer, lid

Mr R.W. baron Snouckaert van Schauburg, lid

Halverwege het jaar vond een secretaris wissel plaats. Drs. J.S.A. Montauban van Swijndregt vertrok en in zijn plaats trad Mr H.J. Teengs Gerritsen aan. De secretaris maakt formeel geen onderdeel uit van het bestuur en is een betaalde functionaris.

Bevoegdheden van het bestuur: gezamenlijk bevoegd met andere bestuurder(s).

De nevenfuncties van de leden van het Kapittel en de Giftencommissie worden vermeld in bijlage 1.

1.2 Reguliere vergaderingen

De vergaderingen (5) van de Dirigerende Commissie vonden allemaal plaats op het Duitse Huis.

De overige commissies vergaderden volgens het vergaderschema voorafgaand aan de vergaderingen van de Dirigerende Commissie.

De Giftencommissie heeft in 2024 vijf keer vergaderd en éénmaal schriftelijk. Er waren geen personele wijzigingen bij de Giftencommissie. Voorafgaand aan de mei vergadering vond dit jaar weer een werkbezoek plaats. De Giftencommissie heeft verschillende organisaties bezocht, waar zij financiële steun aan geeft. Dit jaar waren het De Generaal van Timon, De Stek van De Tussenvoorziening en Stichting Philadelphia Zorg.

De Historische Commissie heeft in twee keer op het Deutsche Huis vergaderd. Er waren geen wijzigingen in de bezetting van de Historische Commissie.

Ook de Onroerend Goed Commissie heeft dit jaar vijf keer vergaderd. De jaarlijkse pachtersrondgang vond dit jaar wederom plaats in oktober. De bezetting van de Onroerend Goed Commissie bleef in 2024 onveranderd.

De Financiële Commissie heeft in het verslagjaar tweemaal overleg gehad met de vermogensbeheerder over de portefeuille. Daarnaast is de Financiële Commissie gedurende het jaar een aantal keren bijeengekomen.

Het Kapittel vergaderde tweemaal op het Deutsche Huis. In december heeft het Kapittel een plenaire zelfevaluatie gehouden. De belangrijkste thema's die aan de orde kwamen zijn transparantie en betrokkenheid. Geconcludeerd is dat beide continue aandacht verdienen. De Landcommandeur gaat hier actief over in gesprek met individuele Kapittelleden en moedigt alle leden van het Kapittel aan om proactief antwoorden te vragen wanneer het gevoel leeft dat meer context of motivatie bij een advies of besluit is vereist.

Voor de derde maal in de geschiedenis betrad op 19 april jl. een grootmeester van de Deutsche Orde het Deutsche Huis in Utrecht. Na zijn voorgangers Georg Hund von Wenckheim (in 1570) en Bruno Platter (in 2015) bezocht Hochmeister Frank Bayard met een achtkoppige delegatie de RDO. In de avond vond ter ere van het bezoek een diner plaats in Het Deutsche Huis. Op zondag werd in de dorpskerk van Maasland (een voormalige Ordekerk) een oecumenische vespersdienst gehouden, waarin de Hochmeister, coadjutor Bernard van Verschuer en de plaatselijke predikant voorgingen.

1.3 Andere bijeenkomsten

Het werkdiner vond op maandag 10 juni plaats na de Kapittelvergadering. Daar ontvingen Jules van Dam (De Tussenvoorziening), Tineke van Nimwegen (contactpersoon Commanderie Maasland) en Jozef Mertens de Penning van Verdienste. Jules en Tineke ontvingen de penning voor inzet in de samenleving, Jozef voor zijn inzet voor het onderzoek naar de RDO. Daarna gaf Rijno van Waarden van de organisatie Gevangenzorg een presentatie over hun aanpak van herstel-trajecten en arbeidsintegratie van gevangenen. Daarbij is het van cruciaal belang een gevangene zo te begeleiden dat er al tijdens detentie gewerkt wordt aan een goede reïntegratie na gevangenschap. Ook deelde een werkgever en ervaringsdeskundige zijn persoonlijke verhaal met ons. Tijdens het diner werd door alle genodigden bijgepraat.

Op zondag 1 december vond er een Ridderdag plaats op het Duitse Huis. Binnen de RDO voeren we het gesprek over natuurinclusieve landbouw en het ochtendprogramma van deze ridderdag ging over dit onderwerp. Het programma werd afgetrapt door één van onze rentmeesters Lodewijk Punt. Hij gaf een overzicht van ons huidig bezit. Daarna nam Prof. dr. ing. J.W. Erisman (hoogleraar Environmental Sustainability en voorzitter van de Wetenschappelijke Klimaatraad) het woord.

Hij presenteerde ons een visie op de toekomst van de landbouw in Nederland en naar welke vormen van voedselproductie in de toekomst er zijn. Een onderwerp dat inspireert en waar we voorlopig nog niet over uitgepraat zijn en structureel op de agenda zal staan bij de Onroerend Goed Commissie. Ook is er uitgebreid gesproken over Ridder en Commandeur betrokkenheid bij de RDO en haar statutaire doelstellingen.

1.4 Overig

Tot dit verslagjaar was er sprake van een meerjarenplan waarin twee jaar vooruit werd gekeken. Met ingang van 2023 is het meerjarenplan vervangen door een jaarplan en een strategisch plan. Het jaarplan geeft inzicht in de beleidsvoornemens voor het komende jaar van de Giftencommissie, Historische Commissie, Onroerend Goed Commissie en Financiële Commissie. Daarnaast bevat het jaarplan een sectie RDO Algemeen en Operatie. Deze voornemens borduren vanzelfsprekend voort op het eerder ingezette beleid en de daarin tot nu toe behaalde resultaten.

In het strategisch plan 2024 – 2028 wordt vijf jaar vooruitgekeken. De hierboven genoemde commissies geven in het strategisch plan de speerpunten van hun beleid voor een langere periode aan. Het strategisch plan wordt besloten met een algemeen gedeelte. Beide plannen zijn in het verslagjaar voor het betreffende onderdeel door de respectievelijke commissies tijdens een reguliere vergadering besproken.

Giften

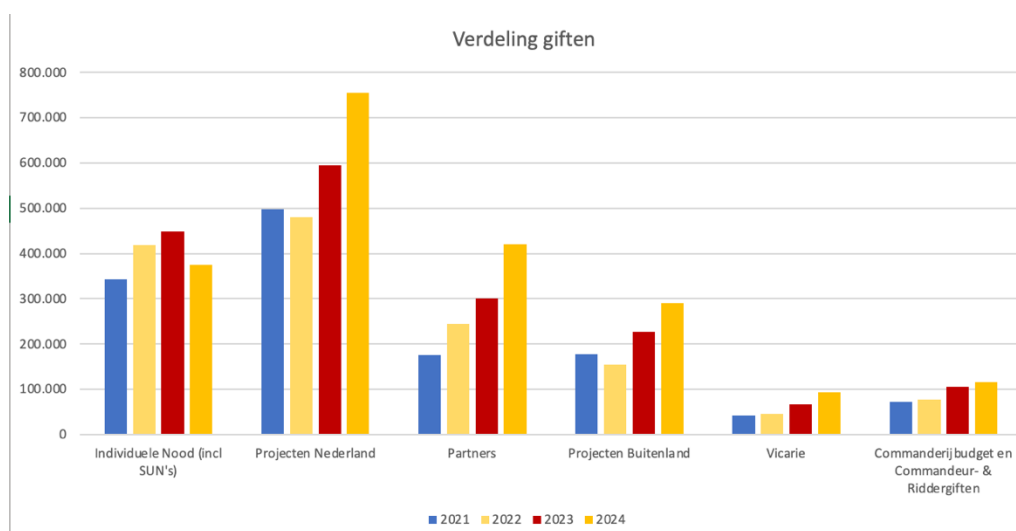
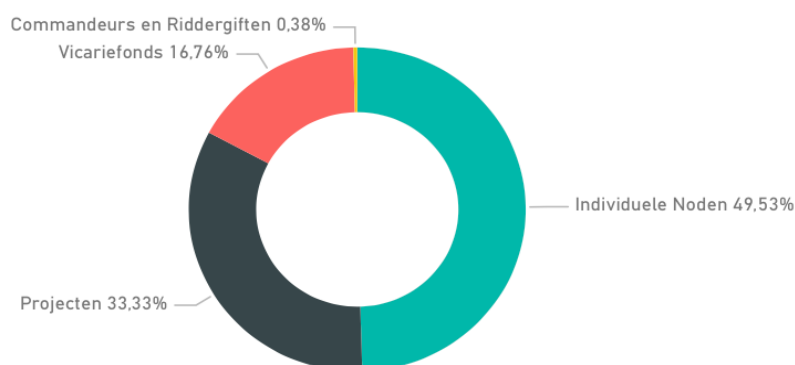
In 2024 heeft de Giftencommissie invulling gegeven aan de suggesties van de herijking van het giftenbeleid. Het tastbare resultaat daarvan is de uitbouw van de samenwerking met nieuwe Partners, de start van de samenwerking met een ander fonds en de start van het Impulsprogramma met het thema Jongvolwassenen. Het thema is gekozen na consultatie van Ridders en Commandeurs (en vervolgens vastgesteld door het Kapittel).

Ook dit jaar heeft de Giftencommissie meerdere werkbezoeken afgelegd in de Commandergebieden. Daarnaast is een samenwerking aangegaan met het Kansfonds door, via hen, een financiële bijdrage te leveren aan programmafinanciering voor een specifieke doelgroep.

Het budget in 2024 betrof in eerste instantie € 2.000.000, maar is in juni 2024 vanwege door de hoge inflatie verhoogd naar € 2.300.000. In 2024 is er in totaal € 2.048.027 aan giften besteed. Een klein aantal forse financiële toezeggingen zijn niet uitbetaald, omdat de onderhandelingen nog niet waren afgerond. Er is derhalve minder uitgegeven dan begroot.

In totaal zijn 531 aanvragen ontvangen, verdeeld over de verschillende domeinen. Dit aantal is bijna hetzelfde als in 2023. Het doel om met méér budget niet meer losse (project)aanvragen te ontvangen, is bereikt. De achtergrond hiervan is de samenwerking met meer partners, een ander fonds en het impulsprogramma.

Procentuele verdeling aantal ontvangen aanvragen:

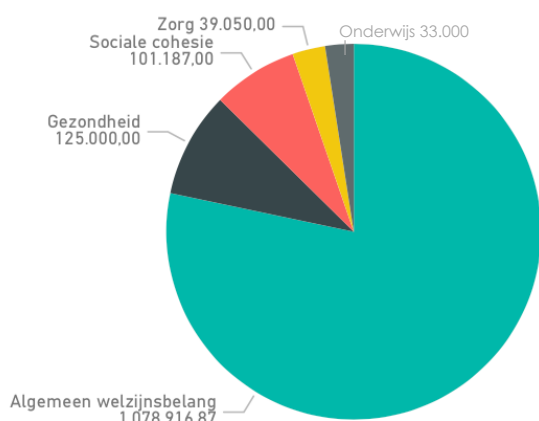

Projecten

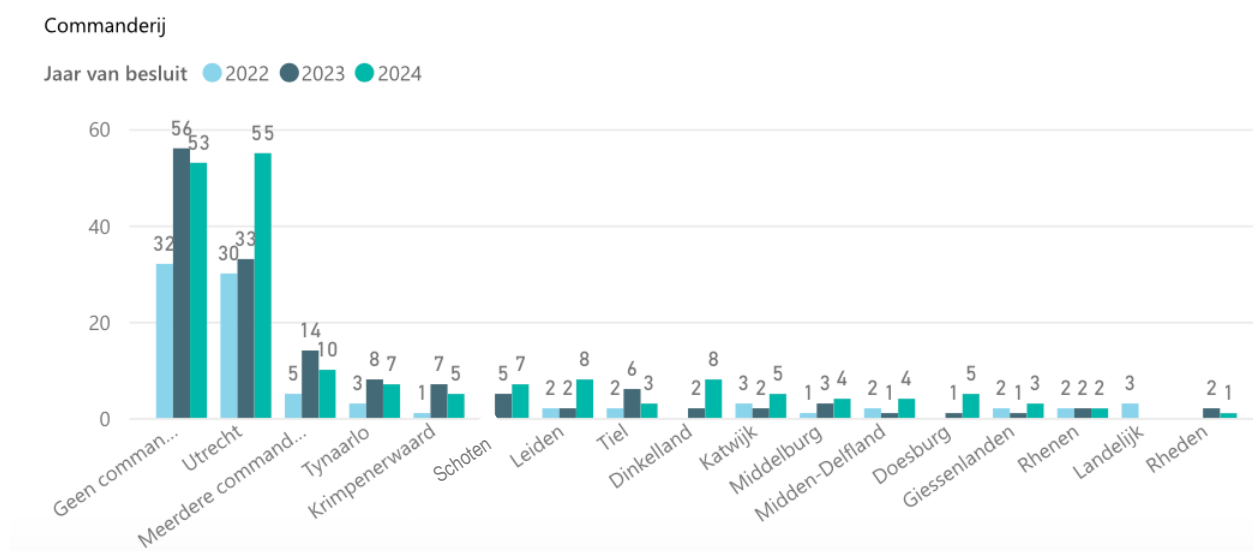
Het grootste deel van het giftenbudget van de RDO wordt uitgegeven aan projecten. De Giftencommissie hanteert diverse criteria bij de beoordeling van de aanvragen. Hierbij ligt de primaire focus bij de ondersteuning van projecten in de Commandergebieden. Wanneer het budget het toe laat, worden ook aanvragen uit de rest van Nederland in behandeling genomen.

In totaal zijn 179 projectaanvragen ontvangen, dat is 11% meer dan in 2023. Hiervan zijn er 53 afgewezen. Het aantal afwijzingen is dit jaar hoger dan gebruikelijk, door het relatief hoge aantal aanvragen buiten de Commandergebieden.

Toegezegd bedrag verdeeld naar categorie:

Het hoogste aantal aanvragen dat de Giftencommissie ontvangt is afkomstig van organisaties binnen de gemeente Utrecht, wel ontstaat een lichte groei in het aantal aanvragen met activiteiten in de Commandergebieden.

Voorbeelden van projecten die in 2024 werden ondersteund zijn:

Huize Agnes (Utrecht) biedt tijdelijke opvang en begeleiding aan ongedocumenteerde vrouwen en hun kinderen, die in bijzondere en schrijnende omstandigheden verkeren. Bij de kinderen is vaak sprake van leerachterstanden en psychische klachten. Ze zijn bijvoorbeeld gevlucht vanwege huiselijk en/of seksueel geweld, vrouwenhandel of vervolging vanwege hun geloof of geaardheid. Zowel in hun land van herkomst als tijdens hun vlucht hebben ze heftige dingen meegemaakt, waardoor velen van hen nu kampen met fysieke en ontwikkelingsproblemen.

Huize Agnes biedt deze vrouwen en kinderen een veilige plek waar ze tot rust kunnen komen en zich geen zorgen hoeven te maken over de volgende maaltijd of een slaapplek voor de nacht. Daarnaast krijgen de vrouwen en kinderen professionele begeleiding op diverse leefgebieden. Deze begeleiding is erop gericht dat de vrouwen de regie over hun leven terugvinden en van daaruit werken aan hun toekomst, in Nederland of daarbuiten. De gift van de RDO wordt ingezet bij het project waar de focus ligt op twee speerpunten: *laat de kinderen kind zijn en het bieden van passende zorg voor bewoonsters.*

Stichting ANDERS Foodvalley

Stichting ANDERS daagt ondernemers in de commerciële sector uit om een deel van hun producenten/diensten/talenten beschikbaar te maken voor mensen in de samenleving die dát keihard nodig hebben. Het is de taak van Stichting Anders om deze diensten van ondernemers te koppelen aan de juiste hulpvragen vanuit de samenleving. Op deze manier is stichting ANDERS een brug tussen mensen die willen helpen en mensen die hulp nodig hebben. De financiële ondersteuning van de RDO is bedoeld voor het opzetten van de organisatie in Rhenen, Wageningen, Renswoude, Nijkerk, Barneveld, Ede, Veenendaal en Scherpenzeel.

Foto: Stichting Anders

Huiskamer van de stad (Doesburg)

De Huiskamer van de stad biedt mensen in kwetsbare omstandigheden, de mogelijkheid om in contact te komen met anderen zonder geconfronteerd te worden met het label "economisch zwak". Door samen met anderen activiteiten te ondernemen kunnen mensen van elkaar leren en elkaar versterken. Het gaat hier om alle Doesburgers door de generaties heen en biedt juist de kwetsbare Doesburgers de mogelijkheid zichzelf te ontwikkelen, hun welzijn te vergroten en weerbaarder te zijn.

Het is een plek waar je met je vragen en zorgen terecht kan. Waar naar je geluisterd wordt bij een kop koffie. Waar je eigen tips en oplossingen kunt aandragen waar anderen wat aan hebben. Waar je samen kan haken, breien, happy stones kan schilderen, een spelletje kan doen of stekjes van plantjes kunt uitwisselen. Waar je een simpele vraag kunt neerleggen als "kan iemand mij helpen met mijn oude bank naar de afvalwerf brengen" of "ik kan mijn onkruid zelf niet meer weghalen, wie zou mij kunnen helpen". Overdag is de ontmoetingsruimte beschikbaar en voor avondactiviteiten is er een aparte ruimte. Ook is er een keuken om te koken. Onze gift gaat naar de ondersteuning van de diverse activiteiten die ze organiseren in de Huiskamer van de stad.

Projecten buitenland

In 2024 zijn er forse giften gedaan aan twee brandhaarden in het buitenland via de Internationale Malteser Orde en het Rode Kruis ter ondersteuning van hun werk in Oekraïne. En via Giro 555 ten behoeve van hulp aan het Midden-Oosten.

Individuele Noden

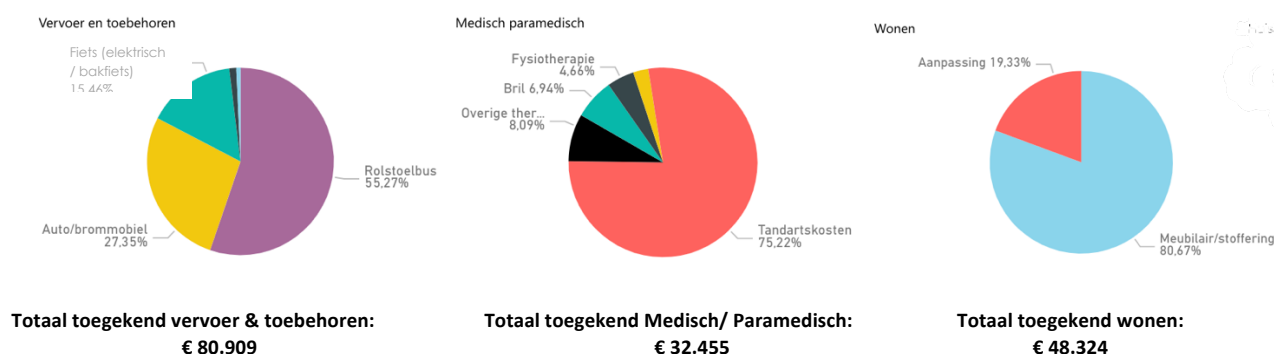
In totaal zijn 250 aanvragen voor Individuele Noden ingediend, waarvan er 242 zijn toegekend. In 2023 werden in totaal 285 aanvragen ingediend waarvan er 248 zijn toegekend. Veel fondsen hadden in 2024 te maken met een daling van het aantal aanvragen, dit geldt niet voor de RDO. Het totaal toegekende bedrag voor 2024 is lager dan in 2023 omdat begin 2024 minder hoge toekenningen zijn gedaan uit de zorg boven het beschikbare budget uit te komen.

Verdeling categorieën Individuele Nood

De 3 categorieën waar de meeste aanvragen voor werden ingediend zijn:

- Vervoer
- Medisch/ Paramedische kosten
- Wonen (woninginrichting)

Aantal aanvragen verdeeld naar subcategorieën:

COMMANDERIJBEZOEKEN EN BUDGET

In 2024 zijn Commandarijbezoeken afgelegd aan de gemeenten Molenlanden, Rhenen, Rheden en Tiel. Dit zijn waardevolle bezoeken geweest, waarbij commissieleden diverse projecten hebben bezocht waar financiële steun aan is gegeven. Daarnaast zijn ook gesprekken gevoerd met lokale wethouders sociaal domein en beleidsmedewerkers. Bovendien wordt actief samenwerking gezocht met andere fondsen in de regio's. Na het bezoek kan de Commandeur (en de eventueel betrokken Ridder) besluiten of hij aanvullende projecten wil ondersteunen. Hij kan hiervoor een beroep doen op het Commandarijbudget.

Foto: werkbezoek gemeente Tiel

Impulsprogramma

In 2024 is het impulsprogramma opgestart. De doelgroep jongvolwassenen voor dit programma is door de leden van de RDO gekozen op basis van een aantal voorstellen met betrekking tot verschillende doelgroepen. Vijf organisaties met een focus op Jongvolwassenen zijn geselecteerd om deel te nemen aan dit 2-jarige programma. Bij de selectie van de voorgestelde projecten, is gestreefd naar spreiding over verschillende commanderijgebieden, over uiteenlopende soorten hulp en ondersteuning aan jongvolwassenen, én over zowel bekende, 'bewezen' werkwijzen als meer experimentele aanpakken. Aan dit impulsprogramma doen mee: SHout!, ExpEx, Stichting Timon, Youth for Christ Krimpenerwaard en De Harde Leerschool.

Onderdeel van de financiële steun aan deze projecten is extra budget voor ondersteuning en advies 'in natura' voororganisatieontwikkeling. Dit is geïnspireerd op het principe van 'Funding Plus', beschreven door Deny de Jong en Suzanne Kooij.

Samenwerking met ander fonds

In 2024 is de samenwerking in principe voor 2 jaar met het Kansfonds gestart voor het programma "Een Thuis zonder Papieren". Dit programma is gericht op mensen zonder geldige verblijfspapieren; een doelgroep die het steeds moeilijker krijgt. De doelstelling van het Kansfonds én van dit programma passen bij de doelstelling van de RDO. De intentie voor de samenwerking met een ander fonds is wel geven van financiële steun maar de regie ('werklast') van het project of programma ligt bij het andere fonds.

Partners

Partnerschappen zijn voor onze organisatie een doelgerichte en efficiënte manier om geld goed te besteden. Door partnerschappen aan te gaan, kan de RDO voor een aantal geselecteerde organisaties, gedurende langere tijd, een duurzame en betrouwbare financier zijn. In 2024 is verder gebouwd aan de samenwerking met een aantal nieuwe partners die in 2023 zijn gekozen. Onderstaande partners ontvangen een jaarlijkse bijdrage van de RDO: 10 Stichtingen Urgente Noden, Stichting Present, Johanniter Nederland, De Tussenvoorziening, Profko, Resto Van Harte, Samah, IMC weekendschool en de VoorleesExpress.

Vicariefonds

Het Vicariefonds geeft giften aan predikanten (in opleiding) en kerkelijk werkers die actief zijn binnen de Protestantse Kerk Nederland. Er kan een worden gift aangevraagd voor o.a. het volgen van cursussen en trainingen (eventueel een deel in het buitenland), een coachtraject, studiekosten of het uitgeven van proefschriften. Ook ontvangen kerken in het Commanderijgebied vanuit het Vicariefonds een percentage van hun opgehaalde bijdrage via Actie Kerkbalans, waarmee vrijwilligers geld ophalen voor hun plaatselijke kerk. Dit jaar zijn er fors meer aanvragen ontvangen dan het jaar daarvoor. De totale besteding van het Vicariefonds lag in 2024 25% hoger dan in 2023.

Samenwerkingsverbanden

De RDO Balije van Utrecht is lid van de FIN, branchevereniging van vermogensfondsen in Nederland. Medewerkers van het kantoor zijn regelmatig aanwezig bij FIN bijeenkomsten.

De RDO participeert verder in het Utrechts Fondsen Overleg (UFO), met vermelding op www.utrechtsefondsen.nl, het Vierstedenoverleg en het Armoedeoverleg.

3. Cultuurhistorie

In de statuten stelt de Ridderlijke Deutsche Orde Balije van Utrecht als één van zijn doelstellingen: “het conserveren en beheren van het waardevolle historische erfgoed”. De RDO wil dit bereiken door “het in eigen huis bewaren en beheren van het erfgoed van de Orde en het bevorderen van onderzoek dienaangaande en daaruit voortvloeiende publicaties”. Sinds 2006 voert de RDO een krachtig beleid in deze, geadviseerd door een Historische Commissie, waarin ook externe deskundigen zitting hebben. Het beleid heeft drie speerpunten:

- 1) het beheren van het archief en de collectie,
- 2) het faciliteren van onderzoek,
- 3) het subsidiëren van projecten.

3.1 Het archief en de collectie

Het jaar 2024 laat op cultuurhistorisch gebied hetzelfde beeld zien als 2023: herstel van de normaliteit na de coronajaren in 2023. Er waren weer fysieke vergaderingen, rondleidingen, lezingen en het ontvangen van archiefbezoekers. De activiteiten hebben betrekking op de volgende terreinen: het archief, de overige collectie, onderzoek, subsidies en publieksbereik. De uitgaven voor cultuurhistorische uitgaven bedroegen voor het verslagjaar 2024 € 115.339.

Het archief en de overige collectie zijn toevertrouwd aan de zorg van een conservator (Renger de Bruin). Sinds 2016 loopt er een groot project om het omvangrijke en zeer waardevolle archief toekomstbestendig te maken. Dat betreft (her)inventarisatie, herverpakking, digitalisering en (gedeeltelijk) online toegankelijk maken van het archief. Dit werk geschiedt in het kader van een dienstverleningsovereenkomst met Het Utrechts Archief (HUA), die per 1 april 2021 voor een periode van vijf jaar is verlengd na het aflopen van de eerste overeenkomst (2016-2021). Inmiddels wordt er nagedacht over een voortzetting na 2026.

Het eerste deel, het Oud-Archief (1200-1811), is in de jaren 2016-2019 uitgevoerd, waarna is begonnen aan het Nieuw-Archief (1811-2006). Het werk daaraan is veel minder voorspoedig verlopen. Daar zijn verschillende oorzaken voor aan te wijzen. Ten eerste bleek het archief groter in omvang en vooral veel slechter toegankelijk te zijn dan aanvankelijk was ingeschat. Ook de technische staat (zoals het veelvuldig aantreffen van nietjes, die door roestvorming een behoudsprobleem vormen) bleek voor extra-werk te zorgen. Bij de herinventarisatie doken er ingewikkelde kwesties op, zoals een vervlechting van de Ordearchieven en de Domeinarchieven uit de jaren 1811-1820 vanwege een functionaris met twee petten. De pandemie heeft in de jaren 2020-2022 voor aanzienlijke vertraging gezorgd. De nadien gehoopte inhaalslag viel tegen, vooral door de gezondheidsproblemen van HUA-medewerker Henk Hovenkamp, die ook al eerder waren opgetreden.

Niettemin zijn in 2024 belangrijke stappen gezet. Het Nieuw-Archief is na correspondentie met en bezoeken aan 't Schoutenhuis gecompleteerd en in december 2023 naar het depot van Het Utrechts Archief gebracht aan de Alexander Numankade. Daar heeft controle, herverpakking en hernummering plaatsgehad. Vervolgens is het Nieuw Archief naar scanbedrijf GMS gebracht voor de overeengekomen digitalisering, maar de resultaten voldeden niet aan de eisen van HUA. De kosten voor de digitalisering komen bovenop die voor de lopende samenwerkingsovereenkomst. Na lange overweging is met deze digitalisering een belangrijke en principiële stap gezet. Het Nieuw-Archief wordt compleet gescand, maar alleen de documenten ouder dan honderd jaar komen online beschikbaar. Voor jongere documenten zal overleg noodzakelijk zijn.

Met de inventarisatie van prenten, tekeningen en kaarten is in 2024 een begin gemaakt. Om sneller te kunnen terugvallen op de expertise van de afdeling Beeld van HUA is eind 2024 besloten om de verdere bewerking van het materiaal aan de Numankade uit te voeren. De voorgenomen verlenging van de samenwerkingsovereenkomst met HUA zal betrekking hebben op het onderhoud van de online toegankelijkheid van het RDO-archief, beantwoorden van vragen, bijhouden van de bibliotheek e.d. Bovenop de gemaakte afspraken in de samenwerkingsovereenkomst komen nieuwe projecten zoals het (in kleur) fotograferen van de ca. 3.700 charters met de zegels of het transcriberen en vertalen van de gedigitaliseerde documenten.

Een laatste punt op archiefgebied is de ordening van het lopende archief (vanaf 2006), dat grotendeels al digitaal is en verder als zodanig wordt opgebouwd. Om een goede aansluiting met het Oud- en Nieuw-Archief (1200-1811 en 1811-2006) te bewerkstelligen, zal HUA een advies uitbrengen over de wijze van opbouwen en ordenen. Tegen de tijd dat de tweede periode van de samenwerkingsovereenkomst met HUA eindigt, moet een goed plan ontwikkeld zijn voor de toekomst van het waardevolle, eeuwenoude erfgoed dat het RDO-archief is. Daarnaast wordt er nog steeds een papieren archief opgebouwd, bijvoorbeeld van uitnodigingen. Uit de eerste jaren na 2006 is ook nog relatief veel papieren archief. In november 2024 zijn vijftien volle ordners met betrekking tot de jaren 2009-2014 van 't Schoutenhuis naar het Deutsche Huis overgebracht.

Het ontvangen van archiefbezoekers is in vergelijking met zes, zeven jaar geleden, sterk teruggelopen. Door de coronamaatregelen kon dat tussen maart 2020 en het voorjaar van 2022 slechts in zeer beperkte mate plaatsvinden. Bij veel instellingen in de culturele sector hebben de bezoekersaantallen zich na de pandemie slechts gedeeltelijk hersteld. Bij het RDO-archief speelt bovendien dat het raadplegen van veel stukken niet meer in fysieke zin plaats hoeft te hebben aangezien het Oud-Archief online raadpleegbaar is. Alleen bezoekers die echt de originele stukken willen zien of die online niet uit de voeten kunnen, komen nog naar de studiezaal in het Deutsche Huis. In het verleden kwamen de meeste bezoekers juist voor het Oud-Archief. Het Nieuw-Archief werd duidelijk minder geraadpleegd. De bewerkingsslag van dit archiefdeel maakte de toegankelijkheid lastiger, maar er zijn toch mogelijkheden geboden. De binnengekomen vragen konden door hen via email of telefonisch worden opgelost. Met de overbrenging van het Nieuw-Archief naar HUA in december 2023 is de externe raadpleegbaarheid opgeschort tot de terugkeer van de bestanden naar de RDO.

Op de website, die na de vernieuwingsslag van 2020-2021 goed wordt bijgehouden, zijn de gedigitaliseerde collecties raadpleegbaar: naast het Oud-Archief ook de landcommandeursportretten en de kwartierstaten. De website bevat tevens een nieuw overzicht van de RDO-geschiedenis (ook in het Engels en het Duits), een actualisering van de publicaties over de RDO en een overzicht van de onderzoeksactiviteiten.

De RDO-collectie bestaat behalve uit het archief, de daarin opgenomen prenten en tekeningen, alsmede de munten ook uit ingelijste prenten en tekeningen, schilderijen, meubelen, beelden en diverse voorwerpen zoals de vergadermappen op de kapitteltafel. De belangrijkste schilderijen zijn de tachtig landcommandeursportretten in de kapittelzaal en de expositieruimte. In november 2024 zijn deze gecontroleerd door restaurator Lisa Elbers, die in de jaren daarvoor een conserverende restauratie en een houtwormbehandeling had uitgevoerd. Daarbij zijn in enkele gevallen toch sporen van levende houtworm aangetroffen. Op advies van Lisa Elbers is contact opgenomen met het bestrijdingsbedrijf Ruvoma b.v. te Montfoort. Daar heeft in februari-maart 2025 een behandeling plaatsgehad van de desbetreffende landcommandeursportretten alsmede enkele andere houten voorwerpen (stoelen, een tafeltje, een map en een houder).

De vergadermappen, enkele stoelen, de tafel in de kapittelzaal en de bovenzijde van de boekenkast onder de grote trap zijn in 2024 gerestaureerd door meubelmaker Jan van Zelst, die in 2006 de stoelen en de mappen voor de toen toegevoegde commanderijen Ootmarsum en Bunne heeft gemaakt.

De bruikleenaanvragen van collectiestukken, die voor de coronacrisis met enige regelmaat binnenkwamen, zijn stil komen te liggen, maar die komen in 2025 weer op gang.

Het onroerende erfgoed van de RDO is de afgelopen jaren in kaart gebracht door bouwhistoricus Ben Olde Meierink. Zijn op de website raadpleegbare overzicht, dat ook de in Nederland gelegen commanderijen van de Balije Biesen omvat, heeft onder meer een functie bij het beoordelen van cultuurhistorische subsidies, waarbij het eerste criterium de relatie tot de RDO is. Het belangrijkste gebouw, het Duitse Huis in Utrecht, is in de loop van 2024 in beeld gebracht door fotograaf Maarten van de Ven, die zowel van het interieur als het exterieur een serie foto's heeft gemaakt, in kleur en in zwart-wit.

3.2 Onderzoek

Het onderzoek is na de afronding van de promotieprojecten onder leiding van Hans Mol vooral een zaak van Mol zelf en van Renger de Bruin, die werkt aan een onderzoek naar de leden van de RDO in de drie eeuwen vanaf 1640. Zij presenteren hun resultaten regelmatig op internationale congressen, onder meer van de Internationale Historische Kommission zur Erforschung des Deutschen Ordens (IHKEDO), van de Universiteit in het Poolse Torun en van de Forschungstelle Deutscher Orden (FDO) aan de Universiteit Würzburg. Zo is in september voor de IHKEDO-conferentie een presentatie over het RDO-archief gegeven. Aan de FDO is door de RDO eind 2023 voor vijf jaar een subsidie toegezegd en deze is in 2024 gerealiseerd. Mol en De Bruin zullen als lid van een op te richten Raad van Toezicht de betrokkenheid van de RDO vormgeven. Mogelijk kunnen in samenwerking met Würzburg nieuwe promotietrajecten worden opgestart.

3.3 Subsidiebeleid

In 2024 zijn subsidies toegekend aan de volgende projecten: een boek over Utrechtse Parentelen, een historische route in Katwijk aan den Rijn, de handelseditie van het proefschrift over RDO-coadjutor Godard graaf van Aldenburg Bentinck (1857-1940) door Leo van Putten, drie restauratieprojecten (de toren van de St. Maartenskerk in Tiel, het orgel in de Pieterskerk te Leiden en de Koepelkerk in Renswoude) en de geschiedenis van de kerk in IJhorst.

3.4 Historische Commissie

De conservator fungeert als secretaris van de Historische Commissie van de RDO. De commissie houdt toezicht op dan wel initieert de bovengenoemde projecten. Verder beoordeelt zij subsidieaanvragen op cultuurhistorisch gebied.

4. Vermogensbeheer

4.1 Onroerende zaken

In 2024 is er één aankoop gepasseerd en vonden er twee verkopen van vol eigendom plaats. Er werd één ruiling gerealiseerd en er werd een drietal rechten van erfpachten gevestigd op bestaand bezit.

4.2 Effectenportefeuille

De gehele portefeuille wordt passief belegd in een drietal aandelentrackers, gespreid over een drietal regio's.

Net als ieder jaar vonden er in 2024 twee gesprekken plaats tussen IVM Caring Capital en de Financiële Commissie. Als leidraad van de vergadering wordt het beleggingsstatuut gebruikt. Terugkomende agendapunten zijn o.a. het strategische beleggingsbeleid en de uitvoering hiervan, vergelijking van de effectenportefeuille met alternatieve vergelijkbare producten en de verschillende rapportages. Het resultaat op de beleggingsportefeuille vergeleken met verschillende representatieve benchmarks gaf geen aanleiding tot een wijziging in de beleggingen. De Financiële Commissie blijft tevreden met de keuze voor aandelentrackers (lage kosten en fiscaal efficiënt). Voor de komende periode staat de economische impact van de verkiezing van Donald Trump als nieuwe president van de VS centraal. Enerzijds is de verwachting dat hij vooral op duurzaamheid een andere koers zal varen. Anderzijds is er voldoende aanleiding om te denken dat dit geen radicale verandering zal zijn.

De beleggingsportefeuille liet in 2024 een positief resultaat zien.

4.3 Liquiditeitsbegroting

Begin 2021 is er een liquiditeitsbegroting ontwikkeld die een beter inzicht geeft in de liquiditeitsbehoefte gedurende het jaar waardoor met meer beleid kan worden omgegaan met een incidentele vrijval of tekort aan liquiditeit. De liquiditeitsbegroting vormt een vast agendapunt bij elke vergadering van de Onroerend Goed Commissie, Financiële Commissie en Dirigerende Commissie.

4.4 Liquide middelen

Naast de beleggingsportefeuille is er een aparte rekening waarop een bedrag aan liquide middelen wordt aangehouden. Bij een negatief beurs sentiment kan het potje gebruikt worden om in een financieringsbehoefte te voorzien in plaats van dat aandelen verkocht moeten worden en daarmee een verlies wordt gerealiseerd.

4.5 Financieel model

Oorspronkelijk was het idee om het financieel model dat gebruikt is om de verhoging van het giftenbudget vanaf 2024 naar € 2.300.000,- (jaarlijkse indexatie) te ondersteunen jaarlijks te actualiseren. Voortschrijdend inzicht heeft echter geleerd dat het actualiseren van het model zeer bewerkelijk is. Er is daarop besloten om jaarlijks te bezien in hoeverre de koopkracht van het eigen vermogen van de RDO op het niveau van eind 2021 in stand blijft.

4.6 Nieuwe financieringsvormen

De Orde kent behalve de jaarlijkse giften ook andere vormen van ondersteuning. Het gaat dan om impact investeren, hier wordt zowel een financieel rendement als een maatschappelijke rendement nagestreefd. Voorbeelden hiervan zijn de aanschaf van de grond (het bloot eigendom) waar het zorginstituut Helen Dowling op staat, de investering in Woonvermogen (Leger des Heils), de manege van de Gravenruiters, het Lalique museum en het SI3 fonds. De Orde is bewust dat deze vorm van ondersteuning een actieve vorm van controle vraagt.

5. Deutsche Huis en het team

Het Huis heeft ook in 2024 weer als gastlocatie gediend voor reguliere vergaderingen en nieuwe kennismakingen en overleggen. Het Huis is geschilderd aan de buitenkant en het vochtprobleem in de Sacristie is onderwerp van nieuw onderzoek. Met de komst van het gevluchte Oekraïens echtpaar is het gastenverblijf al twee jaar permanent bewoond. Het beheerders echtpaar hebben zich over hun beiden ontfermt. Tijdens de Open monumentendag is Het Huis actief bezocht door tientallen belangstellenden, net als bij de rondleidingen door gezelschappen. Het beheerders echtpaar gaan vanaf 2025 samen invulling geven aan de beheerders functie.

Het tweede deel van het jaar stond, intern, in het teken van personele wijzigingen binnen het team en de start van het nieuwe giftenbeleid.

Uit eigen beweging hield het dienstverband van een van de projectmedewerkers en de secretaris per mei op. Tijdens het Kapittel (diner) in december is hier uitgebreid bij stil gestaan. Beiden hebben meer dan hun reguliere werkzaamheden voor de Orde verricht. Veelzeggend is hoe zorgvuldig en toegewijd zij hun werk in mei hebben overgedragen aan hun opvolgers. Beiden zijn meteen aan de slag gegaan en hebben hun plek binnen het team gevonden. Zo heeft iedere medewerker binnen het team een eigen focus.

Utrecht, juni 2025

Bijlage 1: Nevenfuncties

Nevenfuncties Kapittel en Giftencommissie RDO Balije van Utrecht

J.R. baron de Vos van Steenwijk (Jan Reint)

Voorzitter Ridderschap van Overijssel
Penningmeester Stichting Dorodarte
Penningmeester Stichting Mares Oyens-van Ittersum
Penningmeester Stichting Restauratiefonds Havezathe Windesheim
Voorzitter Stichting Landgoed De Gelder
Bestuurder Familie-Stichting de Vos van Steenwijk
Algemeen directeur Landgoed De Gelder BV

Mr R.W. baron Snouckaert van Schauburg (Rijnhard)

Penningmeester Stichting Duivenvoorde
Voorzitter M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting
Penningmeester Stichting Wassenaarse Hulpverlening
Lid Adviesraad SUN Leiden

Mr Ph.W. baron van Verschuer (Philip)

Lid algemeen bestuur SOS Kinderdorpen Nederland
Lid International Senate SOS Children Villages International
Lid algemeen bestuur Stichting Sandberg van Leuvenum
Lid bestuur Steunfonds Sandberg van Leuvenum
Lid bestuur Stichting Administratiekantoor Landgoed Heerlijkheid Leur BV
Lid Raad van Toezicht REF FM Radio

Mr A.S. baron de Vos van Steenwijk (Alexander)

Vice-president Waterloo Committee (België)
Landgoedbeheer Huize Voorwijk (Drenthe)
Bestuurslid van SUN Groningen en Drenthe
Bestuurslid Stichting Overstichtse Oorlogen
Voorzitter Les Amis des Jardins d'Hougoumont (Fondation Roi Baudouin)

Mr R.H. graaf van Limburg Stirum (Roland)

Associate Partner – DeNieuweCommissaris
Voorzitter - Stichting Landgoed IJsselvliedt
Bestuurslid - Genootschap Noorthey
Voorzitter - Stichting van Limburg Stirum
Bestuurslid - Stichting Urgente Noden Liemers-Achterhoek
Beschermer - Van Limburg Stirum Korpsen (Wezep)

Drs. A. van Welderen baron Rengers (Albert)

Geen

Mr C.J.H. baron van Lynden (Carel)

Bestuurslid Johanniter Nederland
Bestuurslid SUN Krimpenerwaard
Voorzitter Stichting Fonds tot Instandhouding van de Grote of Sint Laurenskerk;
President Administrateur Bataafsch Genootschap der Toegepaste Wetenschap
Penningmeester Stichting de Laurenspenning
Voorzitter Stichting the Reciprocal Credit
Voorzitter Lyndenstichting
Bestuurslid Stichting E.R.A.S.M.V.S.
Directeur Vanel B.V. directeur Vanel Beheer B.V., directeur Beleggingsmaatschappij Slotlaan B.V.,
gérant S.C.I. La Gare de Billy)

Jonkheer mr T.A.J. van Eysinga (Tjalling)

Penningmeester Stichting Woonvermogen Leger des Heils
Algemeen bestuurslid Stichting Stinzen en Staten Friesland
Provinciale vertegenwoordiger Friesland bij Vereniging Particuliere Buitenplaatsen Penningmeester
Stichting Jousma State
Bestuurslid Stichting Friese Huizen van de Duitse Orde

Ir. J.W. Sixma baron van Heemstra (Jan Willem)

Algemeen bestuurslid Stichting Urgente Noden Nederland
Voorzitter Stichting Jobsleen
Voorzitter Stichting Friese Ridderschap

Drs. W.A. baron Schimmelpenninck van der Oije (Willem Anne)

Bestuurslid Stichting Urgente Noden Rheden
Lid van de Raad van Bestuur van Den Treek - Henschoten N.V.
Lid van de Raad van Advies van Staatsbosbeheer
Lid van het bestuur van SBNL Natuurfond
Voorzitter bestuur Stichting Instandhouding Natuurbegraafplaats Elspeterbos

Drs. J-A. F. baron de Vos van Steenwijk (Jan-Arent)

Algemeen Directeur Sugar Specialities Europe BV
Bestuurslid dVvS familiefonds
Raad van Advies Nederlandse Spellen Fabriek
Raad van Advies Nedstar BV
Bestuurder (secretaris – penningmeester) Wilhelmina van Pallandt Stichting

Drs. M.M. baron van Heemstra (Mauk)

Coördinator van de domein-coördinatoren van de Coöperatie Society 4.0.
Voorzitter bestuur Stichting Noodhulp Utrecht

Drs. F.C. baron van Aerssen Beijeren van Voshol (Cornelis)

Algemeen bestuurslid Stichting Urgente Noden Delft
Regent Fundatie van Beijeren van Schagen
Voorzitter Stichting Vrienden van het Jacobshospice, Den Haag

Drs. E.J. baron Bentinck (Edzart)

Geen